

GENERAL STEFAN GROT- ROWECKI

*Marzena Karczewska klasa
Samorządowe Gimnazjum w Bolszewie*

BOLSZEWO-GDAŃSK 2005

**Symposium Historyczne organizowane przez Środowisko Wileńskie
w Gdańsku Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej**

**Symposium Historyczne organizowane przez Środowisko Wileńskie
w Gdańsku Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej**

**Opracowanie dostarczone przez uczestnika symposium jest
przeznaczone tylko**

do użytku wewnętrznego.

Udostępnione opracowanie stanowi wartościowy przykład
autorskiego
opracowania, ale nie może być traktowane jako wzorzec, a tym
bardziej źródłem informacji bibliograficznej.

**Formatował i do druku przygotował
Janusz Bohdanowicz „Czortek”**

Adres kontaktowy: Janusz Bohdanowicz
02-647 Warszawa ul. Bachmacka 4 m. 66
Tel. 22-854-05-23, kom.662-249-166
E-mail: janusz40@poczta.onet.pl

LATA MŁODOŚCI.

Gen. Stefan Grot-Rowecki

Urodził się 25 grudnia 1895 roku w Piotrkowie Trybunalskim jako syn Stefana Augusta Leona i Zofii z Chrzanowskich. Przodkowie Roweckiego byli oficerami napoleońskimi i polskich powstań narodowych. Młody Stefan pierwsze nauki pobierał w prywatnym polskim gimnazjum w Piotrkowie. Stefan Paweł Rowecki uczył się od 1906 roku w nowo założonym gimnazjum polskim w rodzinnym mieście. Wiosną 1911 roku był współorganizatorem, a następnie stał na czele pierwszego tajnego zastępu skautowego w Piotrkowie. Po dwukrotnej bójce z "łamistrajkami" z gimnazjum rosyjskiego, po zapłaceniu kary, rodzina przeniosła go do Szkoły Mechaniczno-Technicznej H. Wawelberga w Warszawie. Od jesieni 1912 roku uczęszczał do Szkoły Mechaniczno-Technicznej H. Wawelberga i S. Rotwalda w Warszawie i tu na początku 1913 roku przystąpił do działalności w Polskich Drużynach Strzeleckich. 7.08.1914 Rowecki był w grupie liczącej ponad 1000 żołnierzy. Zarówno wtedy, jak i podczas późniejszej służby w Legionach Polskich używał

pseudonim Stefan Radecki. Po ukończeniu kursu podoficerskiego w Rabce (styczeń 1914 roku) i po powrocie do Warszawy dowodził zorganizowanym przez siebie drugim zastępem IV plutonu kompanii warszawskiej Polskich Drużyn Strzeleckich. W lipcu 1914 roku wyruszył przez „zieloną granicę” do Nowego Sącza na kolejny kurs instruktorski tym razem już oficerski, nie przypuszczając, iż powróci dopiero po zakończonej wojnie.

WOJSKO – DROGA ŻYCIA.

Po ukończeniu Wyższej Szkoły Wojennej Stefan Rowecki nieustannie podnosił swoje kwalifikacje. Był założycielem i redaktorem „Przeglądu Wojskowego”. Zasiadał w komitetach redakcyjnych „Bellony” oraz „Sapera” i „Inżyniera Wojskowego”. Liczba opublikowanych przez niego prac sięga kilkudziesięciu. Owocem studiów nad zagadnieniami walk na terenach miejskich była wysoko oceniona książka Walki uliczne, wydana w 1928 r.

W pułku Rydza Śmigłego 1.06.1916 awansował na podporucznika. Dowodził 5. pułkiem piechoty w Brygadzie. Podczas walk legionowych był trzykrotnie ranny. Jedna kula nie została nigdy wyjęta. W czasie znanego kryzysu przysięgowego internowany w Beniaminowie. Od 1918 był w Polskich Siłach Zbrojnych, które na dzień 22.10.1918 liczyły około 10 tys. żołnierzy. Za udział w rozbrajaniu Niemców (zatrzymanie uciekającej kompanii pod miejscowością Brok, odebranie zrabowanego bydła i koni oraz kilkudziesięciu wozów z bronią i amunicją) otrzymał pierwszy Krzyż Walecznych. Za życia otrzymał ich w sumie osiem. Już jako żołnierz II Rzeczypospolitej ukończył kurs w Wojennej Szkole Sztabu Generalnego i 1.07.1919 uzyskał awans na kapitana. 11.05.1920 został odkomenderowany na front do Dywizji Legionów pod Kijów. Podczas odwrotu z rozkazu Rydza Śmigłego był odpowiedzialny za obronę Kowla i Łucka. W czerwcu 1920 został mianowany na szefa II Oddziału na froncie Południowo-Wschodnim. W lipcu tegoż roku awansuje do stopnia majora Sztabu Generalnego. Podczas bitwy warszawskiej pełni służbę w sztabie Rydza Śmigłego. W 1921 po rocznym

kursie otrzymał, 1.10.1922, dyplom oficera Sztabu Generalnego z wynikiem celującym. Na stopień podpułkownika awansowany w 1924 roku. W styczniu 1930 Stefan Rowecki został dowódcą 55. pp. w Lesznie Wielkopolskim i otrzymał awans na pułkownika. Pozostawał na tym stanowisku przez 5 lat uważając pobyt w Lesznie za szczęśliwy okres w jego życiu. W listopadzie 1935 Leszno żegnało uroczyście dowódcę miejscowego garnizonu. W początkach 1936 objął dowództwo Brygady Korpusu Ochrony Pogranicza "Podole" w Czortkowie. 10.06.1936 gen. T. Kasprzycki powierzył Roweckiemu dowództwo nad II pancernomotorową brygadą, którą miał zorganizować do sierpnia 1939. Po wybuchu wojny, Brygada wobec ogólnej złej militarnej sytuacji nie spełniła oczekiwań. Po klęsce wrześniowej Rowecki rozważał wyjazd na Zachód, jednak ostatecznie pozostał w Warszawie, w czym miał swój udział gen. Tokarzewski. (W listopadzie 1918), w następstwie niebywale sprzyjającej Polakom koniunktury międzynarodowej i ich woli odzyskania niepodległości, na mapie politycznej Europy pojawiło się znów państwo polskie. Jeszcze bez wytyczonych granic, ale z suwerenną władzą naczelną, którą sprawował Józef Piłsudski i powołany przez niego rząd. Proces odbudowy państwowości polskiej przebiegał w skomplikowanych warunkach wewnętrznych i zewnętrznych., jednak już w styczniu 1919 odbyły się pierwsze wybory parlamentarne, a równocześnie trwała walka o granice Rzeczypospolitej. Do ich ostatecznego ukształtowania się na zachodzie walnie przyczyniły się powstania zbrojne: wielkopolskie i trzy śląskie. Na wschodzie granicę wykreślił traktat ryski z 1921 roku zamykający wojnę polsko-radziecką. Rzeczpospolita, która w 1939 obejmowała obszar 388 tys. km² i liczyła ponad 35 mln mieszkańców, była państwem wielonarodowym z dominacją ludności polskiej. Wśród mniejszości najwięcej było Ukraińców; poważny odsetek stanowili Żydzi.)

Rowecki angażując się w konspirację był współorganizatorem organizacji Służba Zwycięstwu Polsce, jako zastępca szefa sztabu, następnie od 11.02.1940 komendantem Związku Walki Zbrojnej, która została przemianowana w 1942 na Armię Krajową. Zdaniem Naczelnego Dowództwa w Londynie, jednoczenie organizacji zbrojnych zakładanych żywiłowo przez różne środowiska było zbyt powolne. Dnia 14 II 1942r. Związek Walki Zbrojnej przemianowano na Armię Krajową (AK), która miała podjąć akcję scalania podziemia wojskowego. Na czele AK stanął komendant główny gen. Stefan Grot-Rowecki. Kraj podzielono na obszary, obszary na okręgi odpowiadające

województwom, okręgi zaś na obwody pokrywające się z powiatami i placówki odpowiadające gminom. Naczelnym celem AK była samoobrona i przygotowanie powszechnego powstania w momencie załamania się Niemiec. Na razie nie planowano podejmowania otwartej walki z okupantem, gdyż, jak słusznie oceniano, nie miała ona szans powodzenia przed decydującymi rozstrzygnięciami w wojnie światowej, a spowodować mogła nieobliczalne straty.

Nominację na Komendanta Głównego AK otrzymał Rowecki od Sikorskiego. 1.05.42 przyznany został Roweckiemu order Virtuti Militari kl. 4. Na skutek zdrady dwóch oficerów AK Ludwika Kalksteina i Eugeniusza Świerczewskiego formacje SS aresztowały generała 30.06.1943 w jego konspiracyjnym mieszkaniu przy ul. Spiskiej 14. Aresztowany odmówił współpracy z okupantem. Na rozkaz Himmlera "Grot" został zamordowany w obozie koncentracyjnym Sachsenhausen między 2 a 7.08.1944.

PAMIĘĆ O BOHATERZE

Symboliczna mogiła gen. "Grot" znajduje się na cmentarzu Powązkowskim. 27.11.1981 otwarto na Wiśle w Warszawie most jego imienia i odsłonięto (na moście) pamiątkową tablicę. Rok 2004 Sejm RP ogłosił Rokiem generała Stefana Roweckiego „Grot”

„W walce naszej obojętne jest, czy się jest generałem, czy zwykłym żołnierzem; gdy przychodzi czas- trzeba odejść”. Te słowa wypowiedział generał Rowecki na długo przed swą tragiczną śmiercią. Zdawał sobie sprawę z niebezpieczeństwa, jakie groziło Komendantowi Armii Krajowej, ale poczucie obowiązku było silniejsze od strachu. Od początku był zdecydowanym zwolennikiem prowadzenia w Polsce zorganizowanej walki z wrogiem. Nie chował się za cudzymi rozkazami – przejął całkowitą odpowiedzialność wojskową w kraju. W każdej dziedzinie starał się być dokładny i systematyczny. Z inicjatywy „Grot” przygotowano szereg zbrojnych akcji nękających wroga. Zajmowały się tym jednostki sabotażowo- dywersyjne AK – „Związek Odwetu” i „Wachlarz”, połączone następnie w „Kedyw”, czyli Kierownictwo Dywersji. Udało mu się stworzyć sprawnie działający system dowodzenia i łączności, obejmujący cały kraj, co w latach wojny było niezwykle trudnym zadaniem. Jego aresztowanie stanowiło ogromny cios dla

Polaków, tym bardziej, że w kilka dni po pojmaniu Stefan Roweckiego dotarła do Polski tragiczna wiadomość o katastrofie lotniczej koło Gibraltaru, w której zginął Naczelny Wódz i premier rządu londyńskiego – generał Władysław Sikorski.

Stefan Rowecki w Polskich Drużynach Strzeleckich.

Stefan Rowecki w randze Majora około 1920 roku.

Stefan Rowecki z żoną Haliną i córką Ireną, rok 1926.

KALENDARIUM

25 grudnia 1885 – W Piotrkowie Trybunalskim urodził się Stefan Rowecki
1911 – zorganizowanie zastępu skautowego
1913 – działalność w Polskich Drużynach Strzeleckich
1914 – wstąpienie do Legionów Polskich
1915 – 1917 – pobyt na froncie; awans; trzykrotnie ranny
1918 – rozbrajanie oddziałów niemieckich
1919- 1920 – walki na froncie wschodnim, kurs w szkole Wojennego Sztabu Generalnego, udział w wojnie, awans na majora SG
1921-1922 – studia uzupełniające w Wyższej Szkole Wojennej
1924- awans na stopień podpułkownika Sztabu Generalnego
1930 – dowódca 55. Pułku Piechoty w Lesznie
1932 – awans na stopień pułkownika dyplomowanego
1935 – przeniesienie do Korpusu Ochrony Pogranicza, dowódca brygady KOP „Podole”
1939 – bierze udział w kampanii wrześniowej jako dowódca będącej w stadium organizacji Warszawskie Brygady Pancerno – Motorowej; po klęsce wrześniowej szef Sztabu i zastępca dowódcy Służby Zwycięstwu Polski z siedzibą w Warszawie
1940 - zastępca, a następnie Komendant Główny Związku Walki Zbrojnej; generał brygady
1942 – dowódca Armii Krajowej
1943 – aresztowanie generała na skutek zdrady i osadzenie go w obozie koncentracyjnym w Sachsenhausen; awans na generała dywizji
między 2 a 7 sierpnia 1944 – Stefan Rowecki „Grot” zostaje stracony w obozie koncentracyjnym

ZAKOŃCZENIE

Stefan Paweł Rowecki był jak najbardziej pozytywną i barwną postacią. Na jego zachowanie na pewno wywarło wpływ to, że wychowywał się w tak bardzo patriotycznej rodzinie (jego przodkowie byli oficerami napleńskimi). Bez żadnego zastanowienia się, poświęcił

życie służbie wojskowej. Gdyby jeszcze żył Polacy mogli by się od niego bardzo wiele nauczyć, bo przecież był on doskonałym przywódcą i strategiem. W mojej pamięci na pewno zostaną słowa Roweckiego: „**W walce naszej obojętne jest, czy się jest generałem, czy zwykłym żołnierzem; gdy przychodzi czas- trzeba odejść**”. Dało to potwierdzenie tego, że był on zwykłym, prostym człowiekiem, nie wywyższającym się, nie uważającym się za lepszego od innych. Nie liczył na „tłumy fanów i blask fleszy” jak to dziś robią niektórzy polscy politycy i generałowie. Nie obchodzi ich dobro własnego państwa, a Rowecki mimo, iż był generałem dalej był zwykłym żołnierzem, któremu naprawdę zależało na tym by w Polsce dobrze się działo i by Polska nigdy więcej nie zginęła z mapy świata. Był też świadomy tego, iż pełniąc tak odpowiedzialną i niebezpieczną funkcję, jaką jest funkcja generała, jest narażony na mnóstwo niebezpieczeństw (pojmanie przez hitlerowców, zdrada lub śmierć w walce.)

Bibliografia:

1. „Zarys Dziejów Historii”
2. „100 wybitnych postaci tworzących historię Polski”
3. Książka z różnymi artykułami z czasów wojennych